практик, коли засвоєння нового здійснюється на основі досвіду, здобутого студентами на попередніх етапах практичної підготовки;

3. включення студентів в різноманітні види діяльності – поступове ускладнення завдань різних видів практики, розширення спектра професійних ролей і видів діяльності;

4. партнерство – створення в ході практики таких умов, за яких відносини між студентом і керівником практики будуються на пріорітеті довіри і співпраці;

5. гнучкість – врахування інтересів і потреб як студентів, так і керівників практики у виборі місця її проходження, є а особливо змісту індивідуальних завдань певного виду практики.

Можемо зробити такий висновок, що правильно виявлене та зафіксоване місце події, а також правильно зафіксовані речові докази є основою для успішного подальшого формування гіпотез та версій під час розслідування кримінальних правопорушень, яке закладено в основі співпраці органів Національної поліції та Експертної служби в яких необхідні висококваліфіковані спеціалісти, які мають обмінюватися достовірною, важливою зібраною інформацією, а ще одними обов'язковими критеріями є обмін досвідом та постійний контроль за виконанням службових завдань.

Список використаних джерел

1. Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Право, 2020. 752 с.

2. Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 2 травня 2023 року № 510. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1055-23/conv#n2.

Садовничий Богдан Олександрович,
аспірант заочної форми навчання кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

НЕОБХІДНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ ТЕРМІНУ «ПОТЕНЦІЙНА НЕБЕЗПЕКА»

На тлі військово-політичної та соціально-економічної ситуації в Україні, яка характеризується складним, суперечливим, синкретичним періодом, пов'язаним із збройною агресією з боку рф [1], відбуваються зовнішні та внутрішні політичні процеси, що

зумовлюють необхідність реформування окремих систем та впровадження відповідних змін у законодавчу сферу.

24 лютого 2022 року, відповідно до Указу Президента України №64/2022, на території України було введено воєнний стан [2].

Згідно статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан являє собою особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Певним чином окреслені події мають вплив на різноманітні сфери життєдіяльності, в тому числі і на процеси, по'вязані із здійсненням та забезпеченням кримінального провадження.

Загальні вимоги щодо проведення слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування регламентовані ст. 223 КПК України.

Зокрема, однією з умов проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи є наявність не менше двох понятих. Інститут понятих, на наше переконання, є рудиментом кримінальної юстиції та потребує якщо не скасування, то ґрунтовного доопрацювання, враховуючи можливість застосування безперервної відео- та аудіо-фіксації їх проведення.

Водночас, чинні норми КПК зобов'язують слідчого знайти двох незаінтересованих сторонніх осіб, які погодяться взяти участь у вищевказаних слідчих (розшукових) діях. На практиці виконання вказаної умови значно збільшує час підготовки до обшуку або огляду житла, тим самим впливаючи на оперативність та раптовість їх проведення.

Крім того, абз. 2 ч. 7 ст. 223 КПК України у квітні 2022 року був доповнений можливістю проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи з використанням положень ст. 615 КПК України, яка регламентує порядок особливого режиму досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України, при проведенні обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо

залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без залучення понятих [4].

У зв'язку із цим виникає необхідність визначення категорії «потенційна небезпека» та її законодавчого закріплення, що унеможливить його не коректне, суб'єктивне трактування учасниками кримінального процесу.

Вчені Желібо Є.П. та Сагайдак І.С. окреслюють умови, за наявності яких доцільно відмежовувати потенційну та реальну небезпеку, а саме: небезпека реально існує; людина перебуває в зоні дії небезпеки; людина не має досить ефективних засобів захисту, не використовує їх або ці засоби неефективні. Потенційна небезпека, на їх думку, це така небезпека, яка має прихований, наявний характер і може перетворитися в реальну небезпеку за наявності трьох зазначених умов [5, с. 18].

Тобто, потенційна небезпека – це ризик або загроза, яка ще не реалізувалася, але може стати реальною проблемою в майбутньому за певних умов. Натомість реальна небезпека – це вже існуюча ситуація, яка безпосередньо загрожує настанням негативних наслідків.

Разом з тим, варто враховувати, що озброєння країни-агресора, яке використовується проти України, дозволяє вразити цілі в населених пунктах, віддалених від лінії фронту, за умови подолання засобів захисту Сил оборони України.

З огляду на викладене, нині кожна слідча (розшукова) дія, яка проводиться за участю понятих, може бути потенційно небезпечною для їх життя чи здоров'я через можливу віддаленість від споруд цивільного захисту населення, відсутністю найпростіших укриттів, неможливість вчасно відреагувати на сигнали про небезпеку, що наближається.

Натомість у чинному КПК України визначення терміну «потенційна небезпека» відсутнє.

Вважаємо, що для унеможливлення суб'єктивного трактування учасниками кримінального процесу вищевказаних термінів та точного використання можливостей особливого режиму досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану, необхідно доповнити ст. 3 КПК України відповідними визначеннями.

Наприклад, «потенційну небезпеку» можна визначити як сукупність обставин в умовах воєнного стану, які існують до моменту початку проведення слідчої (розшукової) дії, пов'язаних з ризиком настання негативних наслідків для життя та здоров'я за умови

перебування учасників слідчої дії у зоні дії реальних джерел небезпеки та відсутності засобів захисту або недостатньої їх ефективності.

Враховуючи викладене, слід зазначити, що усунення прогалин у чинному КПК України щодо надання визначення терміну «потенційна небезпека» дозволить: оцінити ризики для життя та здоров'я, з якими можуть зіткнутися учасники слідчої (розшукової) дії, починаючі з стадії її планування; розробити план нейтралізації впливу джерел небезпеки; знизити час проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи шляхом зменшення учасників та як наслідок витрат часу на оформлення протоколу; стандартизувати критерії прийняття рішень слідчого або прокурора про відмову від участі понятих.

Список використаних джерел

1. Саковський А.А., Мировська А.В. Криміналістичне забезпечення досудового розслідування в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1/2024. С. 635-638. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/151.

2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text.

3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII : станом на 18 травня 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 19 травня 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

5. Желібо Є.П., Сагайдак І.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для аудиторної та практичної роботи. Київ: Екомен, 2010. 200 с.

Саєнко Олександр Олексійович,
судовий експерт сектору трасологічного обліку відділу криміналістичних видів досліджень Черкаського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО СВІТУ В КРИМІНАЛІСТИЦІ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ

У сучасному світі криміналістика та судова експертологія стикаються з низкою викликів, які пов'язані з розвитком новітніх